

ТИББИЙ МАДАНИЯТ — ЖАМИЯТ КЕЛАЖАГИНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИ ВА САЛОМАТЛИК МАНБАИ СИФАТИДА

Туробова Шохиста
Равшанова Мадина
Гулмуродова Мадина

Тошкент тиббиёт академияси талабалари

Аннататсия: Ушбу мақола инсонлар саломатлигини сақлаш борасида фаол, фойдали ишларни амалга ошириш, халқимизнинг тиббий маданиятини юксалтириш, тиббиёт илм-фанига ҳам моддий, ҳам маънавий эътиборни кучайтириш, фундаментал ва илмий-инновацион тадқиқотлар натижаларини ҳаётга жорий этиш орқали жамиятда тиббий маданиятнинг юксалишига қаратилган.

Калит сузлар: фундаментал, маданият, тиббиёт, жамият, тараққиёт, саломатлик

Бугунги кунда инсонлар саломатлигини сақлаш борасида фаол, фойдали ишларни амалга ошириш, халқимизнинг тиббий маданиятини юксалтириш энг муҳим долзарб масаладир. Тиббиёт илм-фанига ҳам моддий, ҳам маънавий эътиборни кучайтириш, фундаментал ва илмий-инновацион тадқиқотлар натижаларини ҳаётга жорий этиш орқали жамиятда тиббий маданиятнинг юксалишига эришилади. Натижада бу замонавий миллий тиббиёт равнақининг таъминланишига ижобий таъсир этади. Маълумки, тиббий маданият жамият келажагининг мустаҳкам пойдеворидир. Бу борада аввало, ёшларнинг тиббий маданиятга эга бўлиш заруриятини англаши ва унга қатъият, ўзига ишонч ва масъулият билан ёндашиб, тиббий билимларни ўзлаштиришга жиддий эътибор бериши, тиббий фаолиятнинг назарияси ва амалиёти билан чуқурроқ танишиши, билимларни ҳаёт ва амалиёт билан боғлаш олиши зарур. Тиббий маданиятга эга бўлиш учун шахсий рефлексив қобилият таъсирини кучайтириш, янгича ҳаракат қилиш ва янгича фикрлаш, ижодий ёндашиш асосида тараққий этувчи шахс бўлишга эришиш муҳим аҳамиятга эгадир. Бугунги кунда тиббий маданиятни ошириш, айнаса, тиббиётда илм-фанни ривожлантириш, илмий изланишларнинг устувор йўналишларини аниқлаш ва ўрганишга жиддий эътибор қаратиш муҳим ҳисобланади. Президентимиз Шавкат Мирзиёев Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномасида ҳар йили илм-фаннинг бир нечта устувор йўналишини ривожлантириш зарурлигини таъкидлади. Маълумки, "Жамият - ислохотлар ташаббускори" деган янги ғоя кундалик фаолиятимизга тобора чуқур кириб бормоқда. Ислохотларнинг амалий натижадорлигини оширишда аҳолининг тиббий маданиятини оширишда уларнинг янада фаол ва юксак дунёқарашга эга бўлишига эришиш лозим. Энг асосийси, бу ислохотлар натижасида халқимиз учун фаровон ва муносиб турмуш шароитини яратишда долзарб ишларни амалга ошириш талаб этилади. Бу борада Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг фикри муҳим аҳамиятга эга. "Халқимиз шуни яхши билиши керак:

олдимизда узоқ ва машаққатли йўл турибди. Барчамиз жипслашиб, тинимсиз ўқиб-ўргансак, ишимизни мукамал ва унумли бажарсак, замонавий билимларни эгаллаб, ўзимизни аямасдан олдинга интилсак, албатта, ҳаётимиз ва жамиятимиз ўзгаради". Шарқ донишмандлари айтганидек, "Энг катта бойлик - бу ақл-заковат ва илм, энг катта мерос - бу яхши тарбия, энг катта қашшоқлик - бу билимсизликдир" Шу сабабли ҳаммамиз учун замонавий билимларни ўзлаштириш, чинакам маърифат ва юксак маданият эгаси бўлиш узлуксиз ҳаётий эҳтиёжга айланиши керак. **1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси 30.12.2020.**

Бугунги кунда тиббиётда илм-фанни ривожлантириш, илмий изланишларнинг устувор йўналишларини аниқлаш ва ўрганишга жиддий эътиборни қаратиш орқали тиббий маданиятни ошириш, тиббиёт ва илм фан соҳаларида долзарб масалаларни таҳлил этиш муҳим ҳисобланади. Илғор хорижий стандартлар асосида тиббиёт тизимини ташкил этиш, аҳолининг соғлиқни сақлаш хизматларидан фойдаланишини янада кенгайтиришга жиддий эътибор берилмоқда. Шу билан бирга тез тиббий ёрдам хизмати чақириқларини атоматик қабул қилиш ва ижро этиш бўйича рақамлаштириш ҳамда тиббиёт муассасаларини таъмирлаш, моддий-техник базасини мустаҳкамлаш энг фойдали фаолиятлардандир. "Тиббиёт соҳасида тараққиётга эришиш, рақамли билимлар ва замонавий ахборот технологияларини эгаллаш билан боғлиқдир. Бу борада ижтимоий фойдали фаолиятларни амалга ошириш шу соҳа юқалишининг имкониятини беради. Айниқса, жадал ислохотлар, илм маърифат ва инновацион фаолият жамият тараққиётига ижобий таъсир этади". **2. ўзбекистон республикаси президентининг фармони ўзбекистон республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида тошкент ш., 2017 йил 7 февраль, пф-4947-сон.**

Маълумки, ўзбек халқининг тиббий ва маънавий маданиятини шаклланишига олиб келган ижтимоий-ахлоқий воситалардан бири қадимдан мавжуд бўлган худуддаги турли хил диний ва маданий ҳаракатлар ўчоғидир. Улар инсонда баркамоллик, ҳақгўйлик, адолатни улуғлаган. Инсоннинг фикр софлиги, сўз собитлигини талаб этган ҳолда унинг маънавий камолоти меъёрларини ишлаб чиққан ислом дини ўзининг катта таъсирини кўрсатди.

Ўзбекистонда моддий ва маънавий маданиятнинг ўзига хос ривожланиш хусусияти мавжуд. Унда инсон руҳияти, унинг маънавий оламини билишга, одамларнинг ўзаро муносабатларини англашга эътибор берилган. Шарқ тафаккурида инсоннинг ижтимоий аҳволини нисбатан унинг маънавий камолотига кенгрок эътибор қаратилган. Ғарб фалсафаси эса асосий мақсадини ташқи дунё табиатини билишга, инсонларнинг табиатдаги ўрнини аниқлашга ва уларнинг ижтимоий эҳтиёжларини қондиришга асосий диққатини қаратди. Энг муҳими таълимни восита деб билиб, илм-фаннинг барча қирраларидан кенг фойдаланиб, моддий тўкин-сочин жамият қуришга интилди. Ҳар икки жихатнинг интеграциялашуви жараёни барча халқлар ўртасидаги қадимий дўстлик ва маданий алоқаларини янги шароитда мустаҳкамланишига хизмат қилади.

Тиббий маданият — саломатлик гарови дейилади . Халқимиз саломатлигини асраш, юкумли касалликлар тарқалишининг олдини олиш бўйича амалга оширилаётган кенг қўламли саъй-ҳаракатлар натижасида юртимизда эпидемиологик вазият барқарорлиги таъминланмоқда. Бугунги кунда шахсий гигиенага амал қилиш, ниқоб тақиш, йўталганда оғиз ва бурун қисмларини рўмолча билан беркитиш, - овқатланишдан олдин қўлларни совунлаб ювиш, кўпроқ витаминга бой ичимликлар ва таомларни истеъмол қилиш тавсия этилмоқда.

Аҳолининг шахсий гигиена қоидалари ва профилактика борасида хабардорлигини ошириш алоҳида аҳамиятга эга. Оммавий ахборот воситалари ва кўргазмали тарғибот материаллари орқали доимий равишда касалланишнинг салбий оқибатлари, унинг мураккаблашиш ҳоллари ва иммунитет мустаҳкамлигининг афзаллигига оид тушунтириш ишлари олиб борилмоқда. Шунга алоҳида эътибор бериш зарурки, ўз саломатлигига эътиборли, жисмонан фаол, белгиланган муддатларда тиббий кўрикдан ўтиб, унинг хулосаларига тўла амал қилган инсон хасталикка йўлиқмайди. Зотан, ана шундай юксак тиббий маданият ва соғлом турмуш тарзига риоя этиш орқали нафақат ўзимизнинг, балки келажак авлодларимизнинг ҳам саломатлигини ҳимоялашга эришамиз. **Ёшларнинг тиббий маданиятни оширишда куйидаги жиҳатларга эътибор бериш зарур ҳисобланади.**

1. Бу борада аввало, ёшларнинг тиббий маданиятга эга бўлиш заруриятини англаши ва унга қатъият, ўзига ишонч ва масъулият билан ендашиб, тиббий билимларни ўзлаштиришга жиддий эътибор бериш, тиббий фаолиятнинг назарияси ва амалиёти билан чуқурроқ танишиш, эгаллаган билимларини ҳаёт ва амалиёт билан боғлай олиш ҳамда тиббий малака, тажриба, маҳоратга эга бўлиш;

2.Тиббий маданиятга эга бўлиш учун шахсий рефлексив қобилият таъсирини кучайтириш, мустақил ижодий фикрлашга одатланиш;

3.Тиббий маданияни эгаллашда ички дунёси бой, янгиликни идрок этиш ва янгича ҳаракат қила олиш, ижодий ёндашувчи жамоани ҳаракатга келтирувчи, бошловчи, янгича фикрлар асосида тараққий эттирувчи шахс бўлишга эришиш;

4. Ёшларнинг тиббий маданиятини оширишга ва уларнинг миллий табобатдан хабардор бўлишига эришиш;

5. Репродуктив саломатлик ва тўғри овқатланиш мезонларига риоя этиш, соғлом турмуш тарзини ўзлаштириш;

6.Ҳаётга физиологик гигиеник жиҳатдан тайёргарликни кучайтириш ва турли касалликлардан сақланишга интилиш;

7.Тиббий жиҳатдан маданиятли бўлишда шахсий ва ижтимоий ҳаётда камтарлик, инсонпарварлик, софдиллик ,ростгўйлик, оддийлик, табиийлик ва самимийлик каби ахлоқий меъёрлар, сифат ва фазилатлар шунингдек, ақл, ҳиссиёт ва ироданинг баъзи бир ўзига хос хусусиятларига эга бўлиш;

8. Ёшларнинг тиббий маданияти ва юксак дунёқарашини таъминлашга эришиш лозим.

Хулоса шуки, тинимсиз ўқиб-ўрганиш, ҳар қандай фаолиятни инновацион ижтимоий фойдали фаолиятга айлантириш орқали янги марраларни эгаллаб, чексиз

муваффақиятларга эришиш мумкин. Бунинг учун замонавий билимларни ўзлаштириш, юксак тиббий маданиятга эга бўлиш барчанинг узлуксиз ҳаётий эҳтиёжига айланиши керак. Тиббиёт соҳасида тараққиётга эришиш, рақамли билимлар ва замонавий ахборот технологияларини эгаллаш билан боғлиқдир. Айниқса, жадал ислохотлар, илм маърифат ва инновацион фаолиятнинг самарали амалга оширилиши тиббиёт тараққиётига ижобий таъсир этади. Юксак ахлоқ соҳиби ва тиббий жиҳатдан маданиятли бўлишга фақат маърифат ёрдамида эришиш мумкин. Шунинг унутмаслик керак, мамлакатимиз аҳолиси хусусан, ёшлар янгича фикрлаш асосларини яхши эгаллаб олсагина, уларнинг тиббий маданияти юксалади ва бой тарихий, тарбиявий меросини, замонавий, маънавий, инсоний сифатларини онгли равишда ўзлаштирадilar. Бунинг натижасида улар иродавий сифатларга эга бўлиб, баъзи қийинчиликларни осонгина бартараф эта оладилар ва етарли даражада тиббий билим, кўникма, малакага эга бўладилар.